

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ СХЕМАМ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

©2020 ФАЇЗОВ А. В.

УДК 338.054.23:339.186
JEL: E69; H89; K21; K42; L41

Фаїзов А. В. Окремі аспекти протидії корупційним схемам у сфері публічних закупівель

У статті актуалізуються сучасні аспекти функціонування системи публічних закупівель з урахуванням новацій тендерного законодавства та практики господарювання. Визначено проблемний вплив корупційної складової в тендерній сфері на соціально-економічні перетворення в країні, зокрема виокремлено та обґрунтовано низку негативних наслідків фінансово-економічного характеру в результаті реалізації недобросовісних і незаконних домовленостей між учасником і організатором процедур закупівель. На основі аналізу інформаційних джерел різноманітного характеру систематизовано низку основних та актуальних корупційних схем, які, незважаючи на новації законодавства, можуть використовуватись сторонами торгів, а саме: антиконкурентні узгоджені дії учасників; перемога одного з пов'язаних учасників; допуск до торгів суб'єкта господарювання із заборонаю участі у процедурі; завищення очікуваної вартості предмету закупівлі; підміна предмету закупівлі; недовиконання робіт; дискримінація учасника; вибірковість учасників при оцінці тендерних пропозицій. Для ідентифікації під час процедур закупівель незаконних діянь сформовано та охарактеризовано систему ознак-індикаторів, що властиві різним корупційним схемам проведення закупівель. Запропоновано практичні заходи з протидії корупційним правопорушенням у сфері публічної закупівельної діяльності, які передбачають застосування низки господарсько-правових регламентних інструментів на основі комплексної взаємодії державних органів контролю, суб'єктів господарювання та інституцій громадянського суспільства.

Ключові слова: тендерна система закупівель, учасник, організатор торгів, корупційна схема, пов'язана особа, антиконкурентна узгоджена дія, дискримінація, заходи протидії.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-207-212>

Табл.: 1. Бібл.: 9.

Фаїзов Анатолій Вікторович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права та фіскального адміністрування, Національна академія внутрішніх справ (Київ, 03035, Україна)

E-mail: anatolij_faizov@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5090-5145>

УДК 338.054.23:339.186
JEL: E69; H89; K21; K42; L41

Фаизов А. В. Отдельные аспекты противодействия коррупционным схемам в сфере публичных закупок

В статье актуализируются современные аспекты функционирования системы публичных закупок с учетом новаций тендерного законодательства и практики хозяйствования. Определено проблемное влияние коррупционной составляющей в тендерной сфере на социально-экономические преобразования в стране, в частности выделен и обоснован ряд негативных последствий финансово-экономического характера в результате реализации нечестных и незаконных договоренностей между участником и организатором процедур закупок. На основе анализа информационных источников различного характера систематизирован ряд основных и актуальных коррупционных схем, которые, несмотря на новации законодательства, могут использоваться сторонами торгов, а именно: антиконкурентные согласованные действия участников; победа одного из связанных участников; допуск к торгам субъекта хозяйствования с запретом участия в процедуре; завышение ожидаемой стоимости предмета закупки; подмена предмета закупки; невыполнение работ; дискриминация участника; избирательность участников при оценке тендерных предложений. Для идентификации во время процедур закупок незаконных действий сформирована и охарактеризована система признаков-индикаторов, присущих различным коррупционным схемам проведения закупок. Предложены практические способы противодействия коррупционным правонарушениям в сфере публичной закупочной деятельности, предусматривающие применение ряда хозяйственно-правовых регламентных инструментов на основе комплексного взаимодействия государственных органов контроля, субъектов хозяйствования и институтов гражданского общества.

Ключевые слова: тендерная система закупок, участник, организатор торгов, коррупционная схема, связанное лицо, антиконкурентное согласованное действие, дискриминация, меры противодействия.

Табл.: 1. Библ.: 9.

Фаизов Анатолій Вікторович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права та фіскального адміністрування, Національна академія внутрішніх справ (Соломенська площа, 1, Київ, 03035, Україна)

E-mail: anatolij_faizov@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5090-5145>

UDC 338.054.23:339.186
JEL: E69; H89; K21; K42; L41

Faizov A. V. Several Aspects of Countering Corruption Schemes in the Public Procurement Sphere

The article actualizes the current aspects of the public procurement system, taking into account the innovations of tender legislation and practices of economic management. The problematic impact of the corruption component in the tender sphere on the socio-economic transformations in the country is defined, in particular a number of negative consequences of financial-economic nature as a result of the implementation of unfair and illegal agreements between the participant and the organizer of procurement procedures are allocated and substantiated. On the basis of analysis of information sources of various nature, a number of basic and relevant corruption schemes are systematized, which, despite the novations in the legislation, can be used by the parties to a bidding, namely, the anti-competitive concerted actions of the participants; winning of one of the interrelated participants; admission to the bidding of the economic entity with a ban on participation in the procedure; overestimating the expected value of the purchase item; substitution of the purchase item; under-performed works; discrimination of the participant; selectivity of participants in the estimation of tender proposals. In order to identify illegal activities during procurement

procedures, a system of signs-indicators inherent in various corrupt procurement schemes is formed and characterized. Practical ways to counter corruption offenses in the sphere of public procurement, providing for the use of a number of economic-legal regulatory instruments based on the integrated interaction of the State control bodies, economic entities and civil society institutions, are proposed.

Keywords: tender procurement system, participant, bidding organizer, corruption scheme, related person, anti-competitive concerted action, discrimination, countermeasures.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 9.

Faizov Anatolii V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial Law and Fiscal Administration, National Academy of Internal Affairs (1 Solomianska Square, Kyiv, 03035, Ukraine)

E-mail: anatolii_faizov@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5090-5145>

Ефективність і прозорість використання фінансових ресурсів через механізм публічних закупівель є обов'язковими ознаками будь-якої цивілізованої демократичної країни. Тендерна система закупівель, яка формується в Україні після підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, зазнає динамічних перетворень, якими впроваджуються міжнародні принципи та стандарти публічної закупівельної діяльності. У результаті змін тендерного законодавства використовуються нові види та процедури закупівель, критерії кваліфікації та оцінки учасників, а запроваджена електронна система закупівель повинна гарантувати рівні права участі в процедурах та забезпечити прозорість процесів у сфері публічного управління та адміністрування. Проте прогалини в організаційно-правовому забезпеченні публічних закупівель не усувають низки проблем, пов'язаних з існуванням корупційних схем і зловживань у цій сфері, що актуалізує тему дослідження.

Різним аспектам проблематики публічних закупівель у своїх працях приділяли увагу такі вітчизняні науковці та практики, як: І. Бенько, І. Влялько, Я. Горбатюк, В. Горин, А. Катроша, І. Круп'як, Д. Корабльов, Д. Лазарева, О. Лаврова, Д. Мартинович, В. Малолітнева, О. Мельников, В. Морозов, В. Новаковець, О. Овсянюк-Бердадіна, А. Олефір, М. Остап'юк, Я. Петруненко, Ю. Пивовар, В. Прядко, С. Сисюк, В. Смиринський, Н. Ткаченко, Н. Тополенко, О. Юдський та ін. Проте, незважаючи на наявність багатьох публікацій, подальшого дослідження потребують проблеми корупційних ризиків та недобросовісних домовленостей у сфері закупівель.

Метою статті є оцінка сучасного механізму функціонування системи закупівель, виокремлення проблемних аспектів впливу корупційної складової, систематизація її основних схем і визначення способів протидії з урахуванням практики закупівельної діяльності та існуючої законодавчої бази.

Корупція у публічних закупівлях призводить до колосальних фінансових втрат, адже безпосередньо пов'язана із порушеннями у сфері державних видатків. За оцінками різних експертів, річні втрати від таких зловживань складають не менше 10–15% видаткової частини державного бюджету [3; 4]. Корупційні порушення у сфері закупівель призводять

також і до кількісних втрат. Внаслідок цінових маніпуляцій відбувається заниження фактичних обсягів постачання товарів або надання послуг порівняно з необхідною суспільною потребою. Недобросовісність домовленостей у сфері закупівель створює негативні якісні наслідки для суспільних споживачів. З метою отримання неправомірної вигоди критерії конкурентоспроможності та якості товару (послуги чи роботи) враховуються досить рідко. Більше того, наявність корупційних схем знищує конкурентний механізм, породжує недовіру бізнесу до державних структур, погіршує інвестиційний клімат і нівелює позитивний вплив публічних закупівель як інструменту соціально-економічних перетворень у країні.

Дослідження, проведене командою моніторингового порталу «DoZorro» серед учасників електронної системи торгів, показало, що, незважаючи на нове тендерне законодавство, майже не змінилася частка тих, хто особисто (24%) або через колег (19%) стикався з корупцією в закупівлях [6]. Крім того, за результатами моніторингу 6,4 тис. закупівель замовників, проведеного Офісом фінансового контролю (далі – ОФК) у 2019 р., було встановлено порушень тендерного законодавства загальною вартістю близько 52,3 млрд грн. 54% цих виявлених порушень – це зловживання, які містили ознаки корупційних дій та вчинялися під час розгляду тендерних пропозицій, відміни торгів (24,9%), на стадії складання тендерної документації та внесення змін до неї (24,7%), при не обґрунтованому застосуванні переговорної процедури на користь певного учасника (3,9%) [5]. При цьому необхідно зауважити, що ініціаторами недобросовісної поведінки у тендерній сфері є не тільки замовники, а й учасники також. У цілому, слід виокремити найбільш типові корупційні схеми у сфері публічних закупівель та їх основні ознаки (табл. 1).

Незважаючи на зміни законодавства, одним із найбільш поширених видів недобросовісних домовленостей, які реалізуються саме з боку учасників, є антиконкурентні узгоджені дії. Ця схема імітує конкурентну боротьбу та передбачає наперед погоджену між собою координацію дій декількох суб'єктів господарювання й тактику поведінки, яка направлена на сплановану перемогу одного з них. Такий спосіб участі в торгах спотворює їх результати та може при-

Основні корупційні схеми у сфері публічних закупівель

№ з/п	Назва корупційної схеми	Ознаки
1	Антиконкурентні узгоджені дії	– Проведення спільної підготовки тендерних пропозицій для участі в торгах, використання одних і тих самих технічних засобів; – цінові маніпуляції під час аукціону, ігнорування опції зниження вартості тендерної пропозиції; – присутні прояви та ознаки спільної господарської діяльності учасників торгів
2	Перемога одного з пов'язаних учасників	– Один з учасників торгів здійснює контроль або контролюється іншим учасником закупівлі; учасники перебувають під контролем одного не-учасника торгів або в них один і той самий керівник чи представник, або люди з його сім'ї; – учасники торгів є підприємцями з однієї сім'ї; – ігнорування ознаки пов'язаності учасників; – проведення спільної підготовки тендерних пропозицій для участі в торгах, використання одних і тих самих технічних засобів; – цінові маніпуляції під час аукціону, ігнорування опцією зниження вартості тендерної пропозиції; – присутні прояви та ознаки спільної господарської діяльності учасників торгів
3	Допуск до торгів суб'єкта господарювання із заборонаю участі у процедурі	– Наявність учасника торгів у зведених відомостях про рішення органів АМКУ щодо визнання вчинення ним порушень законодавства про захист економічної конкуренції
4	Завищення очікуваної вартості	– Вища за середньоринкову ціна одиниці предмета закупівлі; – умови договору щодо оплати та її відтермінування з ризиком дискримінації; – цінові маніпуляції під час аукціону; – дискримінаційні кваліфікаційні вимоги в тендерній документації
5	Підміна предмету закупівлі	– Умови договору щодо оплати та її відтермінування з ризиком дискримінації; – цінові маніпуляції під час аукціону; – дискримінаційні кваліфікаційні вимоги в тендерній документації; – якість товару, обсяг наданих послуг чи виконаних робіт
6	Недовиконання робіт	– Умови договору щодо оплати з ризиком дискримінації; – відмова у підписанні актів про виконані роботи замовником; – відмова у завершенні певного виду робіт учасником
7	Дискримінація	– Вимога в тендерній документації щодо конкретної торговельної марки, моделі та особливостей її комплектації; запатентовані вимоги певної торговельної марки щодо системи керування чи експлуатації; – вимога в тендерній документації досвіду співпраці з певним замовником; – поглиблена деталізація вимог до аналогічного договору; – особливі вимоги до матеріально-технічної бази чи кваліфікації працівників
8	Вибірковість при оцінці тендерних пропозицій	– Підозріло пасивна поведінка під час аукціону одного з учасників, який стає переможцем; – поступове необ'єктивне відхилення тендерних пропозицій «непотрібних учасників», крім однієї

звести до суттєвих як фінансових, так і якісних втрат. При цьому порушуються основні принципи нового тендерного законодавства та норми Закону України «Про захист економічної конкуренції». Органом, який повинен протидіяти змовам такого характеру та розслідувати ці порушення у сфері закупівель, є Антимонопольний комітет України (далі – АМКУ). Для захисту добросовісних учасників тендерним законодавством передбачено спеціальний інструмент протидії – скарга до АМКУ, який необхідно реалізувати на основі детального аналізу та оцінки відповідних ознак недобросовісної схеми «спаринг-партнерів» [7].

Схожі ознаки має корупційна схема, що передбачає перемогу одного з учасників торгів, який є пов'язаною особою з іншими суб'єктами господарювання, що беруть участь у процедурі. Така «пов'язаність» має місце коли:

- ✦ один з учасник торгів здійснює контроль або контролюється іншим учасником;
- ✦ учасники перебувають під контролем одного не-учасника торгів або в них один і той самий керівник чи представник, або люди з його сім'ї;
- ✦ учасники торгів є підприємцями з однієї сім'ї або родичи.

Відповідно до тендерного законодавства під здійсненням контролю розуміється можливість впливати на господарську діяльність та поведінку учасника закупівлі. Такий вирішальний вплив може відбуватися безпосередньо або через інших фізичних чи юридичних осіб шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами, їх значною часткою або часткою (паєм, пакетом акцій), що становить не менше 25 відсотків статутного капіталу [1]. При цьому замовник свідомо чи не свідомо ігнорує факт пов'язаності учасника та не відхиляє його тендерну пропозицію, тим самим порушуючи норми законодавства. Для протидії такій схемі необхідно детально аналізувати структуру власності учасників торгів, користуючись інформацією Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, даними онлайн-сервісу для комплаєнсу компаній «YouControl» або можливостями «Clarity Project». При наявності фактів пов'язаності та змови необхідно скаржитись до АМКУ, писати звернення до ОФК або привертати увагу громадських організацій, які є суб'єктами незалежного контролю у сфері публічних закупівель та допомагають захищати порушені права учасників. Якщо змову буде доведено, порушників зобов'язують сплатити штраф в розмірі до 10% річної всієї виручки за попередній звітний період. Крім цього, на суб'єктів господарювання, які здійснили такі антиконкурентні узгоджені дії, накладається заборона протягом трьох років брати участь у торгах у системі «ProZorro», вони потрапляють у так званий «чорний список» АМКУ [8; 9].

Наступна схема безпосередньо пов'язана із «чорним списком» АМКУ і передбачає допуск до торгів суб'єктів господарювання із заборонаю участі в процедурах закупівель. Замовник ігнорує інформацію від АМКУ та не відхиляє тендерну пропозицію, визнаючи переможцем учасника, який не має права згідно із законодавством брати участь у торгах. Такі дії замовника порушують статтю 17 Закону України «Про публічні закупівлі» [1]. Також недоброчесні суб'єкти господарювання з метою участі в торгах можуть спеціально дезінформувати замовника та подавати йому недостовірну або підроблену довідку про непритягнення їх до відповідальності за порушення конкурентного законодавства. За підроблення документів у такому випадку передбачена вже кримінальна відповідальність. З метою недопущення перемоги такої категорії учасників необхідно перевіряти їх наявність у зведених відомостях АМКУ щодо визнання вчинення ними порушень законодавства про захист економічної конкуренції. Якщо факт перемоги недоброчесного учасника з «чорного списку» підтверджено, тоді потрібно писати скаргу замовнику або оскаржувати його дії в АМКУ, також можна звернутися з листом до ОФК про порушення замовником вимог тендерного законодавства.

Корупційна схема, що не обходиться без активної участі замовника, пов'язана із завищенням очікуваної вартості предмета закупівлі. Вона організовується ще на стадії планування торгів та зазвичай заздалегідь підкріплена домовленістю з визначеним наперед учасником-переможцем. Як правило, цінова маніпуляція в бік зростання вартості тендеру коливається в межах 10–15%, які повертаються зацікавленій особі замовника при перемозі обумовленого виконавця. За результатами опитування, яке було проведене командою моніторингового порталу «DoZorro», розмір «зворотної компенсації» за умисне визначення переможцем певного учасника та спеціально вбудовані в тендерну документацію дискримінаційні елементи для небажаних суб'єктів господарювання коливається від 1% до 20%, але найчастіше це сума в діапазоні 10% очікуваної вартості предмета закупівлі [6]. Крім АМКУ, до якого можна звертатися зі скаргою щодо наявності дискримінаційних вимог на користь певного недоброчесного замовника, потрібно також привертати увагу ОФК. Саме цей орган центральної виконавчої влади з метою запобігання порушенням тендерного законодавства має право проводити моніторинг закупівель та перевірку замовника [1].

Не менш шкідливою схемою корупції на державних витратах, яка реалізується замовником у безпосередній змові з потенційним учасником-переможцем, є підміна якісного предмета закупівлі іншим, з гіршими характеристиками, але при збереженні його очікуваної вартості. Саме цей корупційний механізм використовується як альтернатива досить ризиковій для замовника схемі із завищенням очікуваної вартості, яку можуть моніторити в електронній системі всі бажаючі: від учасників-конкурентів до контролюючих та правоохоронних органів.

Недовиконання робіт – корупційна схема, яка може бути вчинена як замовником, так і учасником торгів уже на стадії завершення виконання замовлення. В одному випадку, після проведення частини робіт за договором, замовник починає ухилятися від підписання актів та блокувати проплату, змушуючи учасника неправомірно мотивувати прийняття виконаних робіт. В іншому – сам учасник, який переміг у тендері за заниженою ціною, не доводить роботи до завершення та ініціює укладання додаткової угоди або прийняття у неповному обсязі. Результатом таких дій можуть бути суттєві якісні втрати для замовника.

Дискримінаційний механізм є одним із інструментів, який досить часто використовується для корупційних зловживань під час закупівель. Він передбачає формування в тендерній документації спеціально створених або прихованих дискримінаційних вимог, які обмежують коло потенційних учасників та відповідають інтересам лише одного з них, що перебуває в безпосередній змові із замовником [7]. Такі дії з боку замовника є порушенням філософії та основ-

них принципів проведення торгів, які відображені в ст. 5, і не враховують положення ст. 22 нового закону про публічні закупівлі щодо неможливості наявності вимог, які обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації суб'єктів господарювання [1]. Протидіяти такій схемі можна лише шляхом оскарження необґрунтованих вимог тендерної документації замовника до АМКУ. З 24 квітня 2020 р. набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України № 292 «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження». Згідно з цим нормативним документом вартість оскарження для учасника умов тендерної документації буде становити 0,3% від очікуваної вартості, проте повинна бути не менша 2 тис. грн і не більша 85 тис. грн. Крім того, відповідно до нового законодавства, якщо скарга буде задоволена, то плата за неї буде повернута учаснику [2].

Вибірковий підхід до учасника торгів – це корупційна схема, яка передбачає надання замовником необґрунтованої переваги одному з учасників. У цьому випадку відбуваються необ'єктивна оцінка та відхилення «небажаних» учасників. Така схема реалізується, коли, наприклад, усі учасники мають однакові недоліки в тендерній пропозиції. Здійснюючи недоброчесний вибір, замовник свідомо ігнорує однакову невідповідність тендерних пропозицій усіх учасників, крім аналогічної пропозиції іншого суб'єкта господарювання, з яким перебуває у змові. Такі дії порушують ст. 31 нового закону про публічні закупівлі. Зокрема, в ній зазначається, що замовник зобов'язаний відхилити тендерну пропозицію учасника у випадку, якщо вона не відповідає умовам тендерної документації [1]. Також при реалізації такої схеми організатор торгів може свідомо відхилити учасників з недоліками, не надавши їм права на усунення невідповідностей протягом 24 годин. При цьому один учасник отримує через електронну систему повідомлення про необхідність виправлення неточностей і помилок. Таким чином, відповідно до законодавства, якщо у пропозиціях усіх учасників є недоліки та певні невідповідності, замовнику потрібно відхилити всі тендерні пропозиції, а не обирати серед них «бажаного» переможця. Для протидії такій схемі добросовісним учасникам доцільно детально аналізувати тендерну пропозицію переможця, виявляти та зіставляти недоліки, на які замовник випадково чи спеціально не звернув уваги під час оцінки. У разі виявлення в пропозиції переможця підстав для її відхилення необхідно звернутися зі скаргою до АМКУ або написати лист-звернення до ОФК. При вчиненні такого типу порушення або неправомірного відхилення пропозиції учасника передбачено накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених

осіб замовника від 1,5 до 3 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [1].

За результатами проведеного дослідження можна дійти висновку, що впровадження нового тендерного законодавства та інструментів в електронних торгах ускладнило, але не повністю виключило можливість корупційних зловживань у сфері закупівель. Організатори торгів усе ще можуть застосувати певні неправомірні схеми для дискримінації та обмеження доступу постачальників до процедур, а учасники торгів – для координації пропозицій та обмеження конкуренції на ринку публічних закупівель. Проте, незважаючи на низку проблем організаційно-правового та соціального-економічного характеру, в національній тендерній системі поступово формуються елементи ефективного механізму протидії корупційним правопорушенням, які передбачають застосування низки господарсько-правових регламентних інструментів на основі комплексної взаємодії державних органів, суб'єктів господарювання та інституцій громадянського суспільства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель» від 19.09.2019 р. № 114-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-20>
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» від 22.04.2020 р. № 292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-p>
3. Україна проти корупції: Економічний фронт. Економічна оцінка антикорупційних заходів у 2014–2018 рр. Аналітична доповідь / І. Бураковський, Є. Ангел, О. Бетлій та ін. Дніпро, 2018. 85 с. URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/IER/2018/Anticorruption_%20Report_Ukr_.pdf
4. Каліна А. Корупція та державні закупівлі: міжнародні правові інструменти. URL: <https://eupublicprocurement.org.ua/international-legal-tools-and-anti-corruption-efforts-regarding-public-procurement.html>
5. Результати моніторингу закупівель за 9 місяців. Топ 10 / Державна аудиторська служба України. URL: http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/153864?Fbclid=iwar0ahs6zpeybc91kxtx_U2-gyjx7z-dheundmoikw9emaz8pajbrrou4
6. Чи довіряє бізнес державним тендерам? 22.10.2019. URL: <https://e-tender.ua/news/chi-doviryaye-biznes-derzhavnim-tenderam-387>
7. Степанковська Я. Як обдурити ProZorro. Сім способів // Главком. 03.09.2018 р. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/yak-obduriti-prozorro-sim-sposobiv-524647.html>

8. Як знайти змову у Prozorro: інструкція // Transparency International Ukraine. 13.12.2018. URL: <https://ti-ukraine.org/news/yak-znajty-zmovu-u-prozorro-instruktsiya/>
9. Корабльов Д. Змови на торгах: що про них варто знати? // Юридична газета online. 2020. № 5. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/antimonopolne-konkurentne-pravo/zmovi-na-torgah-shcho-pro-nih-var-to-znati.html>

REFERENCES

- Burakovskiy, I. et al. "Ukraina proty koruptsii: Ekonomichnyi front. Ekonomichna otsinka antykoruptsiinykh zakhodiv u 2014-2018 rr. Analitichna dopovid" [Ukraine Against Corruption: The Economic Front. Economic Assessment of Anti-corruption Measures in 2014-2018. Analytical Report]. http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/IER/2018/Anticorruption_%20Report_Ukr_.pdf
- "Chy doviriayie biznes derzhavnym tenderam?" [Does the Business Trust Government Tenders?]. 22.10.2019. <https://e-tender.ua/news/chi-doviryaye-biznes-derzhavnim-tenderam-387>
- Kalina, A. "Koruptsiia ta derzhavni zakupivli: mizhnarodni pravovi instrumenty" [Corruption and Public Procurement: International Legal Instruments]. <https://europeanpublicprocurement.org.ua/international-legal-tools-and-anti-corruption-efforts-regarding-public-procurement.html>

- europeanpublicprocurement.org.ua/international-legal-tools-and-anti-corruption-efforts-regarding-public-procurement.html
- Korablyov, D. "Zmovy na torhakh: shcho pro nykh varto znaty?" [Conspiracies at Auction: What You Should Know about Them?]. Yurydychna hazeta online. 2020. <https://jur-gazeta.com/publications/practice/antimonopolne-konkurentne-pravo/zmovi-na-torgah-shcho-pro-nih-var-to-znati.html>
- [Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-20>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-p>
- "Rezultaty monitorynhu zakupivel za 9 misiatsiv. Top 10" [Results of Procurement Monitoring for 9 Months. Top 10]. Derzhavna audytorska sluzhba Ukrainy. http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/153864?Fbclid=iwar0ahs6zpeybc91xktx_U2-gyjx7z-dheundmoi-kw9emaz8paj6rronua
- Stepankovska, Ya. "Yak obduryty ProZorro. Sim sposobiv" [How to Cheat ProZorro. Seven Ways]. Hlavkom. 03.09.2018. <https://glavcom.ua/economics/finances/yak-obdurity-prozorro-sim-sposobiv-524647.html>
- "Yak znayty zmovu u Prozorro: instruktsiia" [How to Find a Conspiracy in Prozorro: Instructions]. Transparency International Ukraine. 13.12.2018. <https://ti-ukraine.org/news/yak-znajty-zmovu-u-prozorro-instruktsiya/>

УДК 336.41.014
JEL: L80; L84; O14

АУТСОРСИНГ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

©2020 ЛОБОДА Н. О., ЧАБАНЮК О. М., СПОДАРИК Т. І.

УДК 336.41.014
JEL: L80; L84; O14

Лобода Н. О., Чабанюк О. М., Сподарик Т. І. Ауторсинг як структурний елемент національної економіки

Статтю присвячено особливостям використання послуг ауторсингу в Україні. Досліджено доцільність передачі деяких функцій виробництва на ауторсинг з метою покращення економічного становища підприємства та отримання додаткових вигод за рахунок концентрації зусиль на найбільш економічно вигідних бізнес-процесах. Метою дослідження є теоретико-аналітичний аналіз проблем стану сучасного ауторсингу, визначення основних проблем, наявних у сфері послуг, їх вплив на діяльність підприємств, а також пошук не лише оптимальних, а й ефективних методів оптимізації ресурсів у різних сферах діяльності. Проаналізовано перелік актуальних проблем застосування ауторсингу як важливого фактора впливу на підвищення ефективної діяльності сучасних підприємств. Розкрито причини та передумови виникнення ауторсингу у світі. Висвітлено світовий досвід використання ауторсингу. Розглянуто особливості вітчизняної галузі ІТ-ауторсингу та визначено її стан на сучасному етапі розвитку економіки. Виділено основні перешкоди, що зумовлюють уповільнення процесів активного впровадження ауторсингу на підприємствах України. Досліджено ряд недоліків та переваг застосування ауторсингу сучасними суб'єктами підприємницької діяльності. Запропоновано заходи та напрямки щодо впровадження ауторсингу бухгалтерських послуг у бізнес-структуру нашої країни. Окреслено проблеми та перспективи розвитку ауторсингу на території України. Доведено необхідність державної підтримки даного напрямку діяльності, поліпшення системи контролю за діяльністю ауторсерських компаній, а також удосконалення вітчизняного законодавства у сфері ауторсингу.

Ключові слова: ауторсинг, ауторсер, ІТ-ауторсинг, ауторсинг бізнес-процесів, сфера послуг, передові технології, види ауторсингу, консалтинг.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-212-218>

Рис.: 3. **Бібл.:** 9.

Лобода Наталія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аналізу і контролю, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: loboda.lviv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3522-8139>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAH-6118-2019>

Чабанюк Одарка Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

E-mail: odarka2010@meta.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0884-3515>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/G-7875-2019>

Сподарик Тетяна Ігорівна – бакалавр, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: tania3740@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3451-1813>